

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมายจากระบบการเรียกเก็บเงิน ตามเช็คด้วยภาพเช็ค

ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คซึ่งเป็นระบบใหม่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยนำมากำหนดใช้จะมีประโยชน์และก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมอย่างมาก อาทิเช่น สามารถเรียกเก็บและถอนการใช้เงินได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งรวมถึงการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามจังหวัดด้วย ซึ่งปัจจุบันต้องใช้เวลาในการเรียกเก็บ 3-5 วันทำการ แต่ระบบใหม่สามารถเรียกเก็บได้ภายใน 1 วันทำการ นอกจากนี้ยังลดต้นทุนในการขนส่งตัวเช็ค ลดความเสี่ยงที่เช็คอาจสูญหายในระหว่างกระบวนการเรียกเก็บ ช่วยลดภาระในการจัดเก็บข้อมูลและตัวเช็ค ธนาคารสมาชิกสามารถเรียกดูได้ตลอด 24 ชั่วโมง และยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศดีขึ้น เนื่องจากมีผลช่วยเพิ่มการหมุนเวียนของกระแสเงินในภาคธุรกิจให้มีความรวดเร็วมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ภาพโดยรวมของระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คจะมีประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และให้ความสะดวกและรวดเร็วกว่าระบบเดิมที่กำหนดใช้อยู่ โดยปกติแล้วธนาคารผู้ให้บริการจะทำการตรวจสอบเช็คโดยละเอียดอยู่แล้ว หากข้อมูลหรือเช็คมีความสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว ธนาคารต้องมีหน้าที่จ่ายเงินตามเช็คนั้น แต่หากปฏิเสธไม่จ่ายต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบผู้สั่งจ่ายตามสัญญาฝากเงินหรือสัญญาอื่นได้ และหากกระทำใด ๆ โดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่อก็ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้สั่งจ่าย ก็อาจต้องรับผิดชอบในทางละเมิดได้อีกทางหนึ่ง ในทางตรงกันข้ามถ้าธนาคารผู้จ่ายได้จ่ายเงินโดยถูกต้องตรงตามหลักเกณฑ์โดยสุจริตและปราศจากความประมาทเลินเล่อแล้ว ย่อมถือว่าเช็คนั้นได้ใช้เงินให้แก่เจ้าของอันแท้จริงแล้ว ดังนั้นธนาคารผู้จ่ายสามารถหักบัญชีจากผู้สั่งจ่ายได้ และในกรณีของผู้สั่งจ่ายถือว่าเช็คนั้นได้ใช้เงินให้แก่เจ้าของอันแท้จริงแล้วเช่นกัน

ธนาคารจะมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเช็คแล้วแต่กรณี กล่าวคือ ธนาคารผู้จ่ายกับผู้สั่งจ่ายซึ่งเป็นผู้ค้าต่อกัน ธนาคารผู้จ่ายกับผู้ทรง ธนาคารผู้เรียกเก็บเงินกับผู้เคยก้า ธนาคารผู้เรียกเก็บเงินกับผู้ทรง และธนาคารผู้จ่ายกับธนาคารผู้เรียกเก็บเงิน ความสัมพันธ์เหล่านี้อาจเป็นความสัมพันธ์ตามกฎหมายสัญญาลักษณะต่าง ๆ เช่น สัญญาฝากทรัพย์ สัญญาตัวแทน อันก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของผู้ที่เป็นคู่สัญญา หากปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนย่อมมีสิทธิเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบในฐานะคู่สัญญาได้ หรือมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบละเมิดได้หากคู่สัญญาฝ่ายผู้ผิดสัญญาก่อให้เกิดความเสียหายได้อีกเช่นกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ พอกกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้จ่ายกับผู้สั่งจ่าย

ธนาคารผู้จ่ายกับผู้สั่งจ่ายมีนิติสัมพันธ์ต่อกันตามสัญญาฝากทรัพย์ ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดปฏิบัติต่อกันไม่ถูกต้องเป็นเหตุให้ผิดสัญญาก่อให้เกิดสิทธิแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่จะเรียกร้องให้ปฏิบัติตามสัญญาหรือเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ เช่น ธนาคารผู้จ่ายมีหน้าที่ตามสัญญาฝากทรัพย์ที่จะต้องจ่ายเงินตามเช็คที่ผู้สั่งจ่ายระบุไว้ในเช็ค ถ้าธนาคารผู้จ่ายไม่จ่ายเงินตามเช็ค โดยไม่มีเหตุที่จะอ้างโดยชอบ ธนาคารผู้จ่ายก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อผู้สั่งจ่ายกรณีทำให้ผู้สั่งจ่ายเสียหาย นอกจากนี้ธนาคารผู้จ่ายยังมีหน้าที่ต้องปฏิบัติในฐานะที่ผู้มีวิชาชีพคือต้องตรวจสอบข้อมูลการจ่ายต่าง ๆ ตามมือชื่อผู้สั่งจ่าย ตลอดจนความสมบูรณ์ของเช็คในด้านต่าง ๆ หากไม่สุจริตหรือประมาทเลินเล่อในการจ่ายเงินแล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่ฝ่ายใด ธนาคารผู้จ่ายต้องมีหน้าที่รับผิดชอบทั้งในฐานะละเมิดและผิดสัญญาฝากทรัพย์กับผู้สั่งจ่ายที่ต้องเสียหายด้วย

2) ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้จ่ายกับผู้ทรงเช็ค

โดยปกติแล้วธนาคารผู้จ่ายกับผู้ทรงเช็คจะไม่มีนิติสัมพันธ์ใด ๆ ต่อกัน หากธนาคารผู้จ่ายไม่จ่ายเงินตามเช็คผู้ทรงจะเรียกให้ธนาคารผู้จ่ายรับผิดชอบไม่ได้ เว้นแต่ธนาคารจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่ผู้ทรงเช็ค โดยไม่สุจริตหรือประมาทเลินเล่อ ก็อาจรับผิดชอบต่อผู้ทรงเช็คในฐานะละเมิดได้

3) ความสัมพันธ์ของธนาคารผู้เรียกเก็บกับผู้เคยก้า

ธนาคารผู้เรียกเก็บกับผู้เคยก้ามีความสัมพันธ์ต่อกันตามสัญญาฝากทรัพย์และสัญญาตัวแทน จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามสัญญาเหล่านั้นด้วย

ธนาคารซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนในการเรียกเก็บเงินแทนผู้นำเช็คมาให้ธนาคารเรียกเก็บเงิน ต้องปฏิบัติหน้าที่เรียกเก็บเงินและนำมามอบให้ผู้ยกค่าโดยสุจริตและใช้ความระมัดระวัง อย่างผู้มีวิชาชีพ หากปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง ไม่สุจริต หรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิด ความเสียหายก็ต้องรับผิดชอบต่อผู้ยกค่าในฐานะผิดสัญญาหรือละเมิดได้

4) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทรงเช็คกับธนาคารผู้เรียกเก็บ

การที่ผู้ทรงมีบัญชีอยู่กับธนาคาร ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นลักษณะสัญญา อย่างหนึ่ง ในสัญญาที่กำหนดให้ธนาคารเรียกเก็บเงินตามเช็คแทนลูกค้า หน้าที่ในการ เรียกเก็บเงินตามเช็คจึงมีลักษณะเป็นตัวการ ตัวแทน โดยธนาคารเป็นตัวแทนในการ เรียกเก็บเงิน หากธนาคารผู้เป็นตัวแทนก่อความเสียหาย เช่น ทำเช็คหาย หรือธนาคาร ผู้จ่ายเงินปฏิเสธแล้วธนาคารผู้เรียกเก็บไม่แจ้งให้ผู้ทรงทราบ เป็นต้น ธนาคารผู้เรียกเก็บ ย่อมทำผิดหน้าที่ตัวแทน หากผู้ทรงเสียหายธนาคารผู้เรียกเก็บย่อมต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรง

5) ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้ส่งจ่ายกับธนาคารผู้เรียกเก็บเงิน

โดยปกติทั่วไปแล้วธนาคารผู้เรียกเก็บกับธนาคารผู้ส่งจ่ายไม่มีนิติสัมพันธ์ใด ๆ ต่อกันทางสัญญาหรือตามกฎหมายลักษณะตัวเงิน แม้ธนาคารผู้จ่ายจะจ่ายเงินให้แก่ บุคคลผู้มีใช้ผู้ทรง หรือผู้ไม่มีสิทธิรับเงินตามเช็ค ธนาคารผู้จ่ายก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อธนาคาร ผู้เรียกเก็บแทนผู้ทรงที่แท้จริง เว้นแต่ธนาคารผู้จ่ายจ่ายเงินไปโดยไม่สุจริต คือ รู้ว่าบุคคล นั้นไม่มีสิทธิรับเงินตามเช็ค กรณีเช่นนี้อาจทำให้ธนาคารผู้จ่ายต้องรับผิดชอบต่อลูกค้าแทน ธนาคารผู้เรียกเก็บได้

จากการศึกษาปรากฏว่า การเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คยังมีปัญหาทาง กฎหมายหลายประการที่จำเป็นจะต้องศึกษาและวิเคราะห์ โดยผู้เขียนจะนำข้อมูลในส่วน ของวิวัฒนาการและแนวคิดเกี่ยวกับเช็คและการเรียกเก็บเงินตามเช็ค รวมถึงผลกระทบ ทางกฎหมายจากระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คของประเทศไทยและของ ต่างประเทศ ซึ่งได้ทำการศึกษามาแล้วในบทก่อน ๆ มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ ผู้เขียนขอแยกพิจารณาวิเคราะห์ เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการยื่นเช็คเรียกเก็บเงินกับธนาคารผู้จ่าย

โดยปกติการที่ผู้ทรงเช็คจะเกิดสิทธิความเป็นเจ้าหนี้ต่อลูกหนี้ตามเช็คได้นั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 บัญญัติให้ผู้ทรงเช็คมีหน้าที่ต้องยื่นเช็คต่อธนาคารตามเช็คเพื่อให้ใช้เงิน โดยเมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 897 ซึ่งได้ให้ความหมายของ “เช็ค” ไว้ว่า เช็ค คือ หนังสือตราสารที่บุคคลหนึ่ง เรียกว่า ผู้สั่งจ่าย สั่งให้ธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับเงิน เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั้งสองมาตราดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า ธนาคารตามเช็คจะจ่ายเงินได้ก็ต่อเมื่อถูกทวงถามและได้เห็นเช็คที่ผู้ทรงเช็คยื่นต่อธนาคารเท่านั้น ดังนั้นการทวงถามโดยการยื่นเช็คนี้จึงเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนหนึ่งที่ต้องกระทำโดยการส่งมอบต้นฉบับเช็คแก่ธนาคารผู้จ่าย เพื่อธนาคารผู้จ่ายจะได้ตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเช็ค แล้วถึงพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินตามเช็คได้

กรณีจึงเห็นได้ว่า การยื่นเช็คต่อธนาคารเพื่อให้ใช้เงินจึงถือเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งแห่งการเรียกเก็บเงินตามเช็คและเป็นเงื่อนไขแห่งการใช้สิทธิไล่เบี้ยของผู้ทรงด้วย กล่าวคือ เมื่อมีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินตามเช็คโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ธนาคารมีภาระหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาตรวจสอบถึงความถูกต้องแท้จริงแห่งเช็คและรายละเอียดในเช็คแล้วถึงอนุมัติใช้เงินตามเช็ค แต่ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็ค ผู้ทรงจึงจะมีสิทธิเรียกร้องฟ้องเอาเงินตามเช็คจากผู้สั่งจ่าย ผู้สละกคลัง หรือผู้รับอาวัลแล้วแต่กรณีได้ โดยเมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการบัญญัติ คำว่า “ธนาคาร” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 ที่บัญญัติให้ผู้ทรงต้องยื่นเช็คต่อธนาคารตามเช็คเพื่อให้ใช้เงินตามเช็คนั้น คำว่า “ธนาคาร” จึงหมายถึง ธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คเท่านั้นมิได้หมายความรวมถึงธนาคารผู้เรียกเก็บเงินด้วย

ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาถึงระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คแบบใหม่ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศใช้ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สรข. 1/2554

ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็คแล้ว¹ จะเห็นได้ว่าในการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็ค ระเบียบดังกล่าวได้กำหนดให้กรณีและผู้ทรงยื่นเช็คต่อธนาคารผู้เรียกเก็บแล้ว ให้ธนาคารผู้เรียกเก็บดำเนินการสแกนภาพเช็คและส่งข้อมูลไปยังธนาคารผู้จ่าย เมื่อธนาคารผู้จ่ายได้รับภาพเช็คที่ธนาคารผู้เรียกเก็บสแกนส่งมาก็จะตรวจดูภาพสแกนที่ส่งมาว่ามีความถูกต้องแท้จริงตรงกับข้อมูลของธนาคารผู้จ่ายและนำเชื่อถือหรือไม่ แล้วจึงอนุมัติจ่ายเงินหรือปฏิเสธการจ่ายเงินแล้วแต่กรณี ดังนั้น การยื่นเช็คตามระบบใหม่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศเป็นระเบียบออกมาใช้บังคับนั้นจึงทำให้ในการขึ้นเงินตามเช็คของผู้ทรง ผู้ทรงจะต้องดำเนินการโดยการนำเช็คไปยื่นต่อธนาคารผู้เรียกเก็บ แล้วธนาคารผู้เรียกเก็บจะเป็นตัวแทนผู้ทรงในการสแกนภาพเช็คลงในระบบคอมพิวเตอร์แล้วส่งข้อมูลภาพเช็คที่สแกนนั้นไปยังธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คเพื่อธนาคารผู้จ่ายจะได้พิจารณาถึงข้อมูลนั้นแล้วอนุมัติการจ่ายเงินหรือไม่แล้วแต่กรณี ฉะนั้น จากขั้นตอนดังกล่าว ผู้ทรงจึงไม่จำเป็นต้องยื่นเช็คแก่ธนาคารผู้จ่ายเหมือนเช่นที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แต่อย่างไรก็ตาม ในการเรียกเก็บเงินตามเช็คตามระบบของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ประกาศออกมาเป็นระเบียบดังกล่าวนั้นเมื่อพิจารณาถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วผู้เขียนเห็นว่า เมื่อคำว่า “ธนาคาร” ตามบทบัญญัติมาตรา 990 หมายความว่า เฉพาะธนาคารผู้จ่ายเท่านั้น ดังนั้น การที่ผู้ทรงเช็คยื่นเช็คต่อธนาคารผู้เรียกเก็บ เพื่อให้ธนาคารผู้เรียกเก็บดำเนินการสแกนภาพเช็คและส่งข้อมูลไปยังธนาคารผู้จ่าย ภาพเช็คดังกล่าวจึงมิใช่ตัวตนฉบับเช็คที่ถือว่า ผู้ทรงเช็คได้นำยื่นต่อธนาคารเพื่อเรียกเก็บเงินตามความหมายในมาตรา 990 วรรคแรก ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ลูกหนี้ตามตัวเงินไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งจ่าย ผู้สละหลัก หรือผู้รับอาวัลทั้งปวงที่ได้ลงลายมือชื่อในตัวเงินนั้นปฏิเสธความรับผิดชอบได้ เนื่องจากการยื่นเช็คตามระบบดังกล่าวไม่ถือว่าผู้ทรงได้ยื่นต้นฉบับเช็คแก่ธนาคารผู้จ่ายเพื่อให้ใช้เงินตามนัยแห่งมาตรา 990 วรรคแรก ในทางกลับกันภาพสแกนเช็คนั้นก็ถือเป็นเพียงสำเนาของเช็คต้นฉบับเท่านั้น กรณีนี้เมื่อนำระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คมาใช้บังคับจึงอาจทำให้ผู้ทรงเช็คเกิดความเสียหายได้เนื่องจาก

¹ดูภาคผนวก ก, หน้า 135.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงิน ไม่ครอบคลุมถึงระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คเนื่องจากเช็คที่ถูกส่งมายังธนาคารผู้จ่ายเป็นเพียงภาพสแกนที่ถือเป็นสำเนาภาพเช็คในระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คดังกล่าวจึงมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องต้องกันกับหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 กรณีดังกล่าวจึงเป็นช่องว่างหนึ่งๆที่เมื่อนำระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คมาใช้เต็มรูปแบบแล้วจะทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายตามมา

นอกจากนี้หากพิจารณาพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ก็ไม่มีบทบัญญัติเรื่องนี้ไว้โดยตรง มีเพียงบทบัญญัติในมาตรา 22 และ 23 ที่บัญญัติถึงกรณีส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่ามีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลนั้นได้เข้าสู่ระบบข้อมูลของผู้รับแล้ว ซึ่งไม่อาจนำมาใช้กับการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คเพื่อขอรับเงินได้เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คของประเทศอังกฤษแล้วพบว่า รัฐบาลอังกฤษได้ออกกฎหมายลำดับรอง คือ The Deregulation (Bill of Exchange) Order ค.ศ. 1996 เพื่อรองรับการใช้ระบบ Cheque Truncation เป็นการเฉพาะ โดยมีสาระสำคัญ คือ รองรับให้การยื่นเช็คไปยังธนาคารผู้ส่งจ่ายเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนเช็คต้นฉบับเป็นการยื่นเช็คที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยในระบบของประเทศอังกฤษจากการศึกษามา ผู้เขียนเห็นว่า ระบบการยื่นเช็คเพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็คมีลักษณะที่ยืดหยุ่นกว่ากฎหมายของประเทศไทย เนื่องจากกฎหมายของประเทศไทยมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนให้การยื่นเช็คเพื่อเรียกเก็บเงินจากธนาคารผู้จ่ายสามารถยื่นโดยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะภาพเช็ค

ส่วนเมื่อพิจารณาถึงการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วพบว่า เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2003 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ผ่านการพิจารณา The Check Truncation Act (CTA) โดยให้มีผลใช้บังคับในวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2004 เป็นต้นไป ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายเฉพาะที่ใช้บังคับกับ Check Truncation โดยการกำหนดบทบัญญัติรองรับให้ธนาคารสามารถเลือกใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการส่งข้อมูลเช็คเพื่อประโยชน์ในการเรียกเก็บเงินตามเช็คดังกล่าวได้ โดยไม่จำเป็นต้องทำ

สัญญาฉบับสำนักหักบัญชีหรือธนาคารผู้ส่งจ่าย ทั้งนี้หากธนาคารเลือกใช้ระบบดังกล่าว ในการเรียกเก็บเงินตามเช็คโดยใช้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ผู้ทรงก็ไม่จำเป็นต้องยื่นต้นฉบับเช็ค ในรูปเอกสารต่อธนาคารผู้จ่าย แต่หากธนาคารเลือกที่จะใช้ระบบเดิมผู้ทรงก็จะต้องนำ ต้นฉบับเช็คนั้นยื่นต่อธนาคารผู้จ่ายเพื่อให้ธนาคารผู้จ่ายได้พิจารณา ตรวจสอบถึงความ ถูกต้องแท้จริงของข้อมูลในเช็คนั้นและพิจารณาอนุมัติจ่ายเงิน ซึ่งตามกฎหมายของ ประเทศสหรัฐอเมริกาดังกล่าว จึงมีลักษณะยืดหยุ่นโดยให้ธนาคารสามารถเลือกใช้ ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คได้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับธนาคารผู้มีภาระ ต้องจ่ายเงินตามเช็คเกิดความมั่นใจกับระบบที่ตนเลือก โดยในกรณีนี้แตกต่างจาก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยที่ได้บัญญัติให้นำเช็คต้นฉบับยื่น เรียกเก็บเงินเฉพาะกับธนาคารผู้จ่ายเท่านั้น และนอกจากนี้ยังแตกต่างกับระเบียบ ธนาคารแห่งประเทศไทยที่ได้ออกระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สรข. 1/2554 ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค ที่กำหนดให้ ธนาคารที่เป็นสมาชิกของธนาคารแห่งประเทศไทยต้องใช้ระบบการเรียกเก็บเงินตาม เช็คด้วยภาพเช็คเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงการเรียกเก็บเงินตามเช็คของประเทศสิงคโปร์แล้ว พบว่า เมื่อปี ค.ศ. 2002 รัฐบาลประเทศสิงคโปร์ได้ตรา The Bills of Exchange (Amendment) Act ค.ศ. 2002 ขึ้น เพื่อรองรับระบบ Truncation โดยกำหนดให้ผู้เรียกเก็บสามารถยื่น เช็คผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์แก่ธนาคารผู้ส่งจ่ายเพื่อหักบัญชีแทนการยื่นเช็คต้นฉบับ ได้ นอกจากนี้กรณีที่ธนาคารผู้ส่งจ่ายปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ธนาคารผู้เรียกเก็บ สามารถเลือกที่จะคืนเช็คในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือคืนตัวเช็คต้นฉบับ ให้แก่ผู้ทรงก็ได้ โดยเช็คที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะถือว่าเป็น Image Return Document (IRD) ที่มีสถานะเป็นเช็คซึ่งผู้ทรงสามารถนำมายื่นเพื่อขอเรียกเก็บ เงินจากธนาคารได้อีกครั้ง โดยไม่จำเป็นต้องยื่นเช็คต้นฉบับ หากเหตุแห่งการปฏิเสธ เงินสิ้นสุดลง กรณีจึงเห็นได้ว่ากฎหมายของประเทศสิงคโปร์ได้พัฒนาการครอบคลุม ถึงความก้าวหน้าตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความเจริญของระบบเศรษฐกิจ โดยกฎหมายดังกล่าวถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องและรองรับถึงระบบการเรียก เก็บเงินด้วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนในระบบของการเรียกเก็บเงินตามเช็คของ

ประเทศไทยนั้นจะเห็นได้ว่า ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คได้ถูกนำมาใช้และพัฒนาการไปไกลกว่ากฎหมายที่มีอยู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ กฎหมายยังล้าหลังกว่าระบบที่ถูกนำมาใช้ ซึ่งเหตุดังกล่าวนี้อาจทำให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้ทรงเช็คได้ต่อไป

ประเด็นปัญหาในข้อนี้ผู้เขียนเห็นว่า ระบบการเรียกเก็บเช็คด้วยภาพเช็คแบบใหม่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยนำมากำหนดใช้นี้ จะเป็นการเปิดช่องว่างทางกฎหมายให้ลูกหนี้ตามตัวเงินไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งจ่าย ผู้สตั๊กหลัง ผู้อาวัล โต้แย้งได้ว่าสิทธิเรียกร้องที่จะเป็นเจ้าหนี้ตามตัวเงินของผู้ทรงนั้นยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากยังไม่ได้มีการยื่นเช็คแก่ธนาคารตามนัยแห่งมาตรา 990 ทำให้เกิดปัญหาการพิสูจน์และข้อพิพาทชั้นศาลมากเกินควร และอาจทำให้เกิดความไม่เชื่อถือในระบบการใช้เช็ค และส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมในท้ายที่สุด ดังนั้นเพื่อขจัดปัญหาช่องว่างทางกฎหมายและข้อโต้แย้งต่าง ๆ ข้างต้น จึงเห็นสมควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถใช้บังคับกับกรณีปัญหาดังกล่าวได้ และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวต่อการทำธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาความรับผิดชอบของนิติบุคคล

เนื่องจากเช็คเป็นตัวเงินชนิดหนึ่งที่ได้ได้รับความนิยมใช้อย่างแพร่หลายที่สุด และมีลักษณะเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ ในสัญญาตัวเงินจึงเกิดหลักสำคัญขึ้นมา คือ “หลักความรับผิดชอบเกิดขึ้นเพราะการลงลายมือชื่อในตัวเงิน” (Liability Based on Signature) ด้วยเหตุที่ตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือ ซึ่งอาจมีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องได้มากมาย ดังนั้นในการพิจารณาว่าใครที่จะเกี่ยวข้องในตัวเงินบ้าง กฎหมายจึงกำหนดวิธีเฉพาะเพื่อใช้แสดงเจตนาเข้าเป็นคู่สัญญาตามตัวเงินว่าจะต้องลงลายมือชื่อในตัวเงินเท่านั้น จะกระทำโดยวิธีการอื่น เช่น แสดงโดยวาจาไม่ได้ เนื่องจากการแสดงเจตนาเช่นนั้นจะไม่มีผลตามกฎหมายตัวเงิน ทั้งนี้ ต้องพิจารณาต่อไปว่า หากการแสดงเจตนาดังกล่าวแม้ไม่เข้าลักษณะกฎหมายตัวเงิน ก็อาจเข้าลักษณะกฎหมายอื่น จึงต้องบังคับกันตามหลักกฎหมายนั้น ๆ ต่อไป อีกทั้งตัวเงินเป็นตราสารก่อหนี้อย่างหนึ่ง กฎหมายจึงต้องการหลักฐานให้

ผู้ที่จะต้องรับผิดชอบตามตัวเงินมีการลงลายมือชื่อไว้ เพื่อให้เกิดความแน่นอนและความ-
เชื่อถือแก่ตัวเงินนั้น

ในการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คจากเช็คที่ส่งจ่ายโดยนิติบุคคลนั้น
ปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกหนังสือเวียนที่ ฝรช. (12) ว. 123/552 เรื่องการ
ยกเลิกตราประทับ/ตราอนุ/ตราสีในเงื่อนไขการส่งจ่ายตามเช็ค โดยให้ธนาคารพาณิชย์
สมาชิกทุกแห่งกำหนดให้ผู้ส่งจ่ายเช็คที่เป็นนิติบุคคลกำหนดเงื่อนไขการส่งจ่ายใหม่
โดยให้ส่งจ่ายแบบที่ไม่ต้องมีตราประทับ เพราะหากให้มีตราประทับจะทำให้รบกวน
การตรวจสอบลายมือชื่อจากภาพเช็คและข้อมูลสำคัญบนตัวเช็คได้ ด้วยเหตุว่าลูกค้า
บางรายประทับตรากลบลายมือชื่อ ซึ่งทำให้ยากต่อการตรวจสอบถึงความถูกต้อง
แท้จริงของลายมือชื่อ หรือหากให้มีตราประทับซึ่งตราประทับสามารถปลอมแปลงได้
โดยง่าย ตราประทับจึงสร้างความยุ่งยากให้การตรวจสอบลายมือชื่อ และการตรวจสอบ
ถึงความถูกต้องแท้จริงของตราประทับธนาคารแห่งประเทศไทย จึงกำหนดให้ลูกค้าที่
เป็นนิติบุคคลส่งจ่ายเช็คโดยไม่ต้องมีตราประทับ เพื่อยืนยันให้กับธนาคารผู้เรียกเก็บ เรียก
เก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คต่อผู้จ่าย ซึ่งจากข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย
ดังกล่าวเป็นเหตุทำให้ธนาคารสมาชิกกำหนดให้ลูกค้าเดิมที่เป็นนิติบุคคลยกเลิกตรา
ประทับจากเงื่อนไขการส่งจ่าย แต่หากเป็นกรณีลูกค้าที่เปิดบัญชีเดินสะพัดใหม่ ก็จะไม่
ยินยอมให้มีตราประทับในเงื่อนไขการส่งจ่าย

ในกรณีดังกล่าวเมื่อพิจารณาถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 900
ที่บัญญัติว่าผู้ที่ลงลายมือชื่อในตัวเงิน ต้องรับผิดชอบในความในตัวเงินนั้น และมาตรา 901
ซึ่งกำหนดว่าถ้าบุคคลใดลงลายมือชื่อของตนในตัวเงิน และมีได้เขียนแถลงว่ากระทำ
แทนบุคคลอีกคนหนึ่ง บุคคลนั้นต้องเป็นผู้รับผิดชอบความในตัวเงินนั้น จากบทบัญญัติ
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากนิติบุคคลใดส่งจ่ายเช็ค
โดยกรรมการผู้มีอำนาจในการส่งจ่ายตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ปฏิบัติตามระเบียบ
ของธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะก่อให้เกิดผลประหลาดทางกฎหมายตามมา กล่าวคือ
หากนิติบุคคลส่งจ่ายเช็คโดยกรรมการผู้มีอำนาจในการส่งจ่ายตามวัตถุประสงค์ของ
นิติบุคคล โดยมีได้ประทับตราสำคัญของนิติบุคคลนั้น ประการหนึ่ง คือ ทำให้กรรมการ
ผู้ที่ลงลายมือชื่อส่งจ่ายในเช็คฉบับนั้น แม้จะกระทำการแทนนิติบุคคลก็ต้องรับผิดชอบ

เนื้อความในตัวเงินนั้นในฐานะส่วนตัวด้วย เพราะตามบทบัญญัติมาตรา 900 ได้กำหนดไว้เช่นนั้น

แต่หากกรรมการผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คได้ส่งจ่ายเช็คแทนนิติบุคคลโดยมิได้ปฏิบัติตามตราสำคัญของนิติบุคคลนั้น โดยเพียงแต่ระบุในเช็คว่าการแทนนิติบุคคลนั้นเท่านั้น ก็จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายอีกประการหนึ่ง คือ แม้ว่ากรรมการผู้ส่งจ่ายจะไม่ต้องรับผิดชอบเนื้อความในตัวเงินนั้นตามมาตรา 901 แต่ก็มีได้หมายความว่ากรรมการที่ลงลายมือชื่อนั้นจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบทีเดียว เนื่องจากเมื่อได้เขียนลงไว้ในเช็คว่าการแทนนิติบุคคลแล้ว แต่นิติบุคคลนั้นไม่ยอมที่จะรับผิดชอบข้อความดังกล่าวที่สุดก็ต้องพิสูจน์ถึงการแสดงออกถึงเจตนาของนิติบุคคลซึ่งเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงการแสดงออกถึงเจตนาของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้กำหนดให้นิติบุคคลต้องอาศัยผู้แทนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้แสดงเจตนาออกมาแทนนิติบุคคล ดังนั้น เมื่อนิติบุคคลประสงค์จะลงลายมือชื่อในเช็คนิติบุคคลจะต้องกระทำการผ่านผู้แทนนิติบุคคล โดยผู้แทนนิติบุคคลจะต้องปฏิบัติตามรายการจดทะเบียนและข้อบังคับของนิติบุคคลในเรื่องการทำนิติกรรมสัญญาซึ่งได้จดทะเบียนไว้ต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ อย่างครบถ้วน และถูกต้องตามเงื่อนไขตามที่ตกลงกับธนาคาร เมื่อกระทำถูกต้องครบถ้วนแล้ว นิติบุคคลต้องผูกพันรับผิดชอบเนื้อความในเช็ค ส่วนผู้แทนที่ลงลายมือชื่อแทนนิติบุคคล ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวแต่อย่างใด โดยเสมือนหนึ่งว่านิติบุคคลเป็นผู้ลงลายมือชื่อในเช็คเองตามมาตรา 900 แต่เมื่อกรรมการมีอำนาจผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คได้ส่งจ่ายเช็คแทนนิติบุคคลโดยมิได้ปฏิบัติตามตราสำคัญของนิติบุคคลกรณีก็จะเกิดข้อกังขาสงสัยถึงความถูกต้องสมบูรณ์ของการแสดงเจตนาได้

ดังนั้น เมื่อการลงลายมือชื่อในเช็คของกรรมการนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยมิได้ปฏิบัติตามตราสำคัญของนิติบุคคลตามหนังสือเวียนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดออกมาใช้บังคับกับการส่งจ่ายเช็ค ในทางกฎหมายผู้เขียนเห็นว่า ย่อมไม่ถือว่าผูกพันนิติบุคคลนั้น ดังนั้น ผู้ทรงเช็คซึ่งได้รับเช็คไว้โดยชอบด้วยกฎหมายก็อาจได้รับความเสียหายจากผลกระทบทางกฎหมายในกรณีดังกล่าวได้ เนื่องจากเช็คนั้นมีได้ลงลายมือชื่อและปฏิบัติตามตราสำคัญของนิติบุคคลตามเงื่อนไขที่นิติบุคคลจดทะเบียนไว้ เมื่อการลงลายมือ

ชื่อส่งจ่ายเช็คนั้นไม่ผูกพันนิติบุคคล ผู้ส่งจ่ายเช็คในนามนิติบุคคลก็อาจต้องรับผิดชอบในฐานที่ลงลายมือชื่อในตัวเงินตามมาตรา 900 ได้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 799/2510 วินิจฉัยว่า กรณีกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อในตัวเงินโดยไม่ประทับตราของนิติบุคคลตามข้อบังคับที่จดทะเบียนไว้กับกระทรวงพาณิชย์ ก็ไม่ถือว่าลงลายมือชื่อในนามของนิติบุคคลแห่งนั้น กรรมการผู้นั้นต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากนิติบุคคลส่งจ่ายเช็คตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเงื่อนไขข้อบังคับห้ามมิให้ประทับตราสำคัญของนิติบุคคลแล้ว ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบหรือการปฏิเสธความรับผิดชอบหรือภาระในการพิสูจน์ถึงความรับผิดชอบในการส่งจ่ายเช็คดังกล่าวก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดข้อโต้แย้งสิทธิขึ้นระหว่างคู่สัญญาตามตัวเงิน โดยในที่สุดแล้วผู้เขียนเห็นว่า ภาระก็จะไปตกแก่ศาลที่จะต้องพิจารณาตัดสินถึงข้อโต้แย้งเหล่านั้นภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมายที่มีอยู่ ทั้งอาจทำให้คดีตามข้อสัญญาตัวเงินถูกนำไปสู่ศาลมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้จากข้อกำหนดในการส่งจ่ายเช็คของนิติบุคคลโดยมิต้องประทับตราสำคัญของนิติบุคคลดังกล่าวอาจก่อให้เกิดช่องทางในการแสวงหาประโยชน์โดยไม่สุจริตของบุคคลในการส่งจ่ายเช็คให้กับคู่ค้าของตนได้ ทั้งนี้ โดยผู้ออกเช็คอย่างอำนาจความเป็นกรรมการของนิติบุคคลส่งจ่ายเช็คในนามนิติบุคคลโดยไม่จำเป็นต้องประทับตราสำคัญของนิติบุคคลนั้นเพื่อให้คู่ค้าของตนตกลงยินยอมด้วยโดยผิดหลง ซึ่งในที่สุดจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ค้าซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คนั้นได้ โดยหากเช็คนั้นถูกปฏิเสธการจ่ายเงินแม้จะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 กำหนดให้ผู้ส่งจ่ายจะต้องรับผิดชอบในทางอาญา แต่ก็อาจจะทำให้คู่ค้าซึ่งเป็นผู้ทรงเกิดความเสียหายทางแพ่งโดยมิได้รับการเยียวยาในเวลาที่เหมาะสมได้ เนื่องจากจะต้องใช้ระยะเวลาในการเรียกร้องฟ้องดำเนินคดีแก่บุคคลนั้น

ในทางกลับกันหากนิติบุคคลได้มอบหมายให้กรรมการนิติบุคคลนั้นออกเช็คแทนซึ่งไม่จำเป็นต้องประทับตราสำคัญของนิติบุคคลนั้นตามข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย ก็จะเป็นช่องทางให้นิติบุคคลนั้นง่ายต่อการปฏิเสธความรับผิดชอบได้ว่า มิได้มอบหมายซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ที่สุดก็ต้องนำนิติสัมพันธ์ที่ถูกปฏิเสธความรับผิดชอบดังกล่าวมา

เรียกห้องฟ้องเป็นคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบ แม้ที่สุดแล้วสามารถบังคับให้นิติบุคคลนั้นรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็คด้วยเหตุตัวการตัวแทน ได้ก็ตาม แต่ก็ต้องแลกด้วยการเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายทั้งอาจเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจหรือธุรกิจต่อผู้ทรงเช็คที่ได้รับเงินตามเช็คล่าช้าได้

ดังนั้น กรณีผู้แทนนิติบุคคลลงลายมือชื่อในเช็คแต่มิได้ประทับตราสำคัญของนิติบุคคลที่เป็นเงื่อนไขให้ผูกพันนิติบุคคลตามที่ได้จดทะเบียนไว้ต่อกระทรวงพาณิชย์ กรณีดังกล่าวก็จะก่อให้เกิดผลที่เป็นปัญหาแก่บุคคลภายนอกผู้รับโอนเช็คมาโดยสุจริต และมิได้รู้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้แทนนิติบุคคลกับนิติบุคคลนั้น ๆ ว่าตนมีสิทธิที่จะเรียกให้ใครเป็นผู้ต้องรับผิดชอบเช็คตามมูลหนี้ที่ตนได้ครอบครองในฐานะเป็นผู้ทรงนั้น ตามมูลหนี้ที่แท้จริงได้ การลงลายมือชื่อในตั๋วเงินในฐานะตัวแทนทำการแทนบุคคลอื่น บุคคลผู้เป็นตัวแทนนั้นย่อมต้องรับผิดชอบ ส่วนตัวแทนผู้ลงลายมือชื่อไม่ต้องรับผิดชอบในตั๋วเงินนั้น ตามมาตรา 901 กรณีผู้แทนนิติบุคคลเพียงแต่ลงลายมือชื่อโดยไม่มีตราประทับ และไม่ได้เขียนให้ชัดเจนไปว่าลงลายมือชื่อในฐานะทำการแทนนิติบุคคลใดผู้ลงลายมือชื่อนั้น ต้องรับผิดชอบเนื้อความในตั๋วเงินนั้น จะโต้แย้งว่าตนลงลายมือชื่อในฐานะเป็นผู้กระทำการแทนบุคคลอื่นไม่ได้

จะเห็นได้ว่า การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยออกหนังสือเวียนถึงธนาคารสมาชิก กำหนดบังคับให้ในการสั่งจ่ายเช็คของนิติบุคคลให้ผู้แทนนิติบุคคลลงลายมือชื่อแทนนิติบุคคล โดยไม่ต้องประทับตราสำคัญของนิติบุคคล ซึ่งหลักการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อกฎหมายให้ผู้แทนนิติบุคคลนั้นกลับต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว กรณีจึงเกิดภาวะความเสี่ยงที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้แทนนิติบุคคลนั้นทั้งหลักการดังกล่าวยังสร้างภาระอันยุ่งยากแก่คู่สัญญาตามกฎหมายตั๋วเงินมากเกินควร

อย่างไรก็ตาม เมื่อการสั่งจ่ายเช็คของนิติบุคคลจะต้องสั่งจ่ายตามเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยไม่ต้องประทับตราสำคัญของนิติบุคคล แต่การสั่งจ่ายเช็คของนิติบุคคลเมื่อได้กระทำโดยการให้ตัวแทนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้ลงชื่อลงลายมือชื่อสั่งจ่ายแทนแล้ว ก็ถือว่ามีลักษณะความรับผิดชอบอย่างเป็นตัวการตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ แต่ในแง่ของนิติบุคคลซึ่งเป็นตัวการนั้นก็ง่ายต่อการปฏิเสธความรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็คนั้นตามที่ผู้เขียนกล่าวมาแล้วได้ เนื่องจาก

การเป็นตัวการตัวแทนของกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผู้พันบริษัทนั้นจะต้องกระทำพร้อมกับประทับตราสำคัญของนิติบุคคลด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ทรงยากต่อการพิสูจน์ถึงการเป็นตัวการตัวแทนระหว่างนิติบุคคลกับผู้ลงลายมือชื่อในเช็คนั้นหรือมิฉะนั้นก็อาจทำให้ผู้ทรงเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายกว่าที่จะพิสูจน์ถึงการเป็นตัวการตัวแทนของนิติบุคคลนั้นกับผู้ลงลายมือชื่อได้

ส่วนในกรณีที่มีการคืนเช็คจะก่อให้เกิดปัญหาว่าผู้ทรงจะเรียกให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบได้บ้าง เนื่องจากเช็คเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้ไม่มีข้อจำกัดในการเปลี่ยนมือ หากเปลี่ยนมือไปหลายทอด ผู้ทรงที่อยู่ทอดหลัง ๆ ที่ไม่ได้รู้หรือเกี่ยวข้องกับผู้สั่งจ่ายซึ่งเป็นนิติบุคคลที่สั่งจ่ายโดยมิได้ประทับตราของนิติบุคคลนั้น ก็จะเกิดภาระในการพิสูจน์เพื่อใช้สิทธิเรียกร้องว่าจะเรียกเอากับนิติบุคคล หรือเรียกเอากับบุคคลธรรมดา

ตัวอย่าง เช่น นายเอก ผู้แทนบริษัท บี จำกัด มีอำนาจลงนามสั่งจ่ายเช็คในนามบริษัท โดยลงนามด้วยลายมือชื่อของนายเอกเพียงอย่างเดียวโดยไม่ประทับตราบริษัท ได้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คไปหนึ่งฉบับ นอกจากนี้ นายเอกยังมีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันในนามส่วนตัวอีกหนึ่งบัญชี และได้ลงนามสั่งจ่ายเช็คในนามของตนเองอีกหนึ่งฉบับ กรณีเช่นนี้จึงเห็นได้ว่า เช็คทั้งสองฉบับมีการลงลายมือชื่อที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น บุคคลภายนอกที่ได้รับโอนเช็คในทอดต่อ ๆ มาจึงไม่อาจทราบได้ว่า นายเอกลงลายมือชื่อในฐานะเป็นผู้แทนของบริษัทลงลายมือชื่อในนามบริษัท หรือเป็นเช็คส่วนตัวของนายเอกเอง ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวแม้จะมีหลักกฎหมายรองรับว่า การฟ้องหรือใช้สิทธิเรียกร้องผิดคน ไม่ตัดสิทธิที่จะฟ้องใหม่ได้ก็ตาม แต่การฟ้องดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติเรื่องอายุความด้วย เพราะการฟ้องไม่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กว่าที่ผู้ทรงซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในตัวเงินจะรู้ถึงฐานะความรับผิดชอบของผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินที่แท้จริง ก็อาจจะมีปัญหาในเรื่องการใช้สิทธิเรียกร้องภายใต้กำหนดของอายุความได้

จากผลการวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การนำระบบเรียกเก็บเช็คระบบใหม่มาใช้ ทำให้ธนาคารพาณิชย์กำหนดให้ลูกค้าที่เป็นบริษัทหรือนิติบุคคลกำหนดเงื่อนไขการสั่งจ่ายเช็คโดยไม่ต้องมีตราประทับ ทำให้เกิดความสับสนในการที่จะใช้สิทธิเรียกร้อง แม้ในเช็คจะพิมพ์ชื่อนิติบุคคลไว้ก็ตาม แต่ชื่อนิติบุคคลที่พิมพ์ไว้ในเช็คก็มีข้อความที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะตัวเงินจึงหาเป็นผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

แก้ตัวเงินนั้นไม่ และการพิมพ์ชื่อนิติบุคคลนั้นไว้ก็ไม่เป็นการชัดเจนว่า ผู้ลงลายมือชื่อในเช็คสั่งจ่ายในนามตนเองหรือนิติบุคคล เพราะเงื่อนไขที่จะผูกพันนิติบุคคลตามที่นิติบุคคลไปจดทะเบียนไว้ต่อกระทรวงพาณิชย์ จะต้องลงลายมือชื่อผู้มีอำนาจและประทับตราสำคัญของนิติบุคคลนั้นด้วย แต่จากเช็คที่สั่งจ่ายหากไม่มีตราประทับอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดในการใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 900 และมาตรา 901 ได้ ดังนั้นเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวหมดไปจึงจำเป็นต้องทำการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องนั้นต่อไป

3. ปัญหาความรับผิดชอบของธนาคารกรณีลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายเป็นลายมือชื่อปลอม

เนื่องจากในระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกระเบียบมาใช้บังคับนั้นมีลักษณะที่กำหนดให้ผู้ทรงเช็คที่ต้องการให้ธนาคารเรียกเก็บเงินตามเช็คเป็นตัวแทนเรียกเก็บแทน ต้องนำเช็คไปให้ธนาคารผู้เรียกเก็บ เรียกเก็บเงินตามเช็คให้จากธนาคารผู้จ่าย โดยธนาคารผู้เรียกเก็บจะทำการสแกนเช็คและส่งภาพเช็คไปยังธนาคารผู้จ่ายเพื่อให้ธนาคารผู้จ่ายพิจารณาจ่ายเงินตามเช็คตามระเบียบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศออกมาใช้บังคับ ซึ่งในการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คดังกล่าว ผู้เรียกเก็บจึงมิได้ส่งต้นฉบับให้กับธนาคารผู้จ่าย ทำให้การตรวจสอบถึงลายน้ำของตัวเช็คและการลงน้ำหนักของลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายรวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นและมีอยู่เฉพาะในต้นฉบับเช็คทำได้ยาก เนื่องจากการสแกนเช็คแล้วส่งเป็นภาพเช็คนั้นทำให้ไม่สามารถตรวจหาขนาดของรายละเอียดเหล่านั้นได้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะน้ำหนักลายมืออันเป็นลายเส้นของลายมือชื่อที่เจ้าของบัญชีตามเช็คซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายได้ให้ตัวอย่างไว้กับธนาคารผู้จ่ายในกรณีนี้จึงทำให้การตรวจสอบถึงการปลอมแปลงลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายของธนาคารผู้จ่ายเกิดความผิดพลาดได้โดยง่าย ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็จะทำให้เจ้าของบัญชีตามเช็คเกิดความเสียหายหรือมิฉะนั้นก็จะทำให้ธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คเกิดความเสียหายได้ หากมีผู้นำเช็คไปปลอมลายมือชื่อเจ้าของลายมือชื่อตามเช็คแล้วนำเช็คมาเรียกเก็บเงิน

ในกรณีที่ธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คได้จ่ายเงินตามเช็คไปเนื่องจากการพิจารณา ลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายจากภาพเช็คที่ถูกสแกนจัดส่งมาเรียกเก็บเงิน โดยที่รายละเอียดของ ลายมือชื่อนั้นเป็นเพียงแค่อภาพสแกนซึ่งเป็นสำเนาของเช็คต้นฉบับ แต่ปรากฏว่าแท้จริง แล้วลายมือชื่อตามภาพเช็คที่ถูกสแกนจัดส่งมานั้นเป็นลายมือชื่อปลอมก็จะเกิดความ- เสี่ยงต่อธนาคารผู้จ่ายที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวได้เพราะในกรณีนี้หลัก กฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1008 บัญญัติห้ามมิให้อ้างอิง อาศัยแสวงสิทธิหรืออย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับลายมือชื่อปลอมเป็นอำนาจ ในส่วนของ ธนาคารพาณิชย์ หากมีกรณีลายมือชื่อปลอมแล้วธนาคารจ่ายเงินไป บทบัญญัติกฎหมาย ดังกล่าว แทบจะปิดปากธนาคารพาณิชย์มิให้ยกเป็นข้อต่อสู้ได้ ซึ่งธนาคารพาณิชย์เอง อาจจะยกข้อต่อสู้ในประเด็นว่าตนได้ตรวจสอบลายมือชื่อตามมาตรฐานของผู้ประกอบ วิชาชีพของตนแล้ว ซึ่งโดยปกติการตรวจสอบดังกล่าวจะตรวจสอบจากเช็คต้นฉบับที่มี ผู้นำมายื่นกับตัวอย่างลายมือชื่อที่มีไว้กับธนาคารว่าลายมือชื่อที่ปลอมนั้นเหมือนหรือ คล้ายกับลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายมากหรือไม่ ตนไม่ประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด หากศาลเห็น ว่าลายมือชื่อเหมือนหรือคล้ายกับลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายมากศาลอาจปรับลดความรับผิดลง ตามความร้ายแรงและพฤติการณ์แห่งละเมิดนั้นได้ ซึ่งแต่เดิมธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็ค ได้ดูแลและตรวจสอบจากเช็คต้นฉบับเท่านั้น แต่ระบบใหม่ตามระเบียบธนาคารแห่ง- ประเทศไทยที่นำมาใช้มีเพียงการสแกนและส่งภาพเช็คที่นำมาเรียกเก็บซึ่งถือเป็นเพียง สำเนาของเช็คต้นฉบับเท่านั้น ธนาคารผู้จ่ายจึงไม่มีโอกาสที่จะตรวจสอบลายมือชื่อจาก เช็คต้นฉบับเหมือนที่เคยปฏิบัติมา กรณีดังกล่าวจึงอาจเกิดการปลอมลายมือชื่อในเช็ค ได้โดยง่ายขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ธนาคารพาณิชย์จะอ้างว่าตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อเกี่ยวกับ การตรวจลายมือชื่อคงรับฟังได้ยากยิ่งขึ้นกว่าเดิมซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายตามมา

นอกจากนี้ ในการพิจารณาจ่ายเงินของธนาคารผู้จ่ายนอกจากจำเป็นจะต้อง พิจารณาว่า ลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายถูกต้องตรงกับตัวอย่างลายมือชื่อที่ได้ให้ไว้แก่ธนาคาร หรือไม่แล้ว ยังต้องพิจารณาถึงตัวเช็คซึ่งเป็นส่วนสำคัญด้วยอีกประการหนึ่ง เนื่องจาก ตัวเช็คของธนาคารแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะเป็นสัญลักษณ์ไม่เหมือนกัน และสามารถ ตรวจสอบถึงความถูกต้องแท้จริงนั้นได้แต่เฉพาะต้นฉบับเช็คเท่านั้น เช่น ลายน้ำของ ตัวเช็ค เกาส์สะท้อนของกระดาษเช็ค เป็นต้น ดังนั้น ในการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพ

เช็คตามข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย ภาพเช็คที่ถูกสแกนจัดส่งมาเรียกเก็บเงินนี้จึงไม่สามารถเก็บรายละเอียดเฉพาะของเช็คต้นฉบับได้ทั้งหมด การเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็كدังกล่าว จึงอาจเกิดปัญหาความรับผิดชอบทางกฎหมายในการพิจารณาสั่งจ่ายเงินตามเช็คได้

ในส่วนของธนาคารผู้เรียกเก็บเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สรข. 1/2554 ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็คก็ไม่ปรากฏว่าได้กำหนดให้ธนาคารผู้เรียกเก็บเป็นผู้ตรวจสอบถึงความถูกต้องแท้จริงของลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายรวมถึงรายละเอียดเฉพาะของตัวเช็คได้แต่อย่างใด กรณีดังกล่าวจึงทำให้เห็นว่า ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นเป็นระบบที่หละหลวมต่อการตรวจสอบถึงความมีอยู่ถูกต้องแท้จริงของลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายเงินตามเช็คและตัวเช็ค ทั้งที่ความมีอยู่ถูกต้องแท้จริงของของรายละเอียดดังกล่าวถือเป็นหัวใจความสำคัญของระบบการพิจารณาอนุมัติการชำระเงินด้วยเช็ค

นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สรข. 1/2554 ว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค นั้น ก็ได้กำหนดถึงความรับผิดชอบของธนาคารผู้เรียกเก็บเงินตามเช็คในกรณีลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายเป็นลายมือชื่อปลอมแต่อย่างใด ทำให้ในกรณีที่มีการเรียกเก็บเงินตามเช็คตามระบบใหม่นี้ ธนาคารผู้เรียกเก็บแม้จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียกเก็บก็ไม่ต้องรับผิดชอบด้วย

โดยในส่วนของธนาคารผู้เรียกเก็บนี้ผู้เขียนเห็นว่า การนำระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยมาใช้ ก็จะต้องกำหนดให้ธนาคารผู้เรียกเก็บมีภาระหน้าที่ต้องตรวจสอบถึงความมีอยู่ถูกต้องแท้จริงของลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายและลักษณะเฉพาะของตัวเช็คด้วย โดยจะต้องมีสภาพบังคับเป็นความรับผิดชอบในกรณีที่มีความประมาทเลินเล่อจากการตรวจสอบดังกล่าวจนทำให้ผู้ที่ปลอมลายมือชื่อเจ้าของบัญชีตามเช็คหรือผู้ที่ปลอมเช็คได้รับประโยชน์จากการขึ้นเงินตามเช็คที่ถูกปลอมขึ้นนั้น

นอกจากนี้ หากพิจารณาในส่วนของกฎหมายต่างประเทศแล้วปรากฏว่าประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ใน The Deregulation (Bill of Exchange) Order ค.ศ. 1996 ตาม Section 74B หากในกรณีที่มีการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คและภายหลังจากธนาคารผู้จ่ายได้รับภาพเช็คแล้วได้ร้องขอภายในเวลาปิดทำการของวันทำการถัดจากวันที่มีการส่งเช็คผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้ธนาคารผู้เรียกเก็บส่งเช็คในรูปแบบเอกสารมาให้ เนื่องจากไม่สามารถตัดสินใจที่จะอนุมัติหรือไม่อนุมัติการจ่ายเงินตามเช็คได้อันเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการรวมถึงเรื่องลายมือชื่อปลอมด้วย กรณีนี้จะส่งผลให้การยื่นเช็คผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์สิ้นสุดผลไป และบทบัญญัติที่ยอมให้มีการยื่นเช็คผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์นี้จะไม่รองรับการยื่นเช็คฉบับดังกล่าวผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ซ้ำอีก ภายหลังจากที่มีการร้องขอให้ส่งเช็คในรูปแบบเอกสาร และได้กำหนดไว้ให้ชัดเจนว่า การที่ธนาคารผู้ส่งจ่ายร้องขอให้ธนาคารผู้เรียกเก็บส่งเช็คในรูปแบบเอกสารมาให้ ไม่ถือว่ามี การปฏิเสศการจ่ายเงินตามเช็คฉบับนั้น กรณีจึงเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศไทยบัญญัติขึ้นเพื่อปิดช่องว่างความผิดพลาดในการจ่ายเงินตามเช็คของธนาคารผู้จ่าย เนื่องด้วยเหตุ ลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายเป็นลายมือชื่อปลอม ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของ ประเทศไทยแล้วไม่ปรากฏว่าประเทศไทยได้กำหนดบทบัญญัติไว้เช่นเดียวกับของ ประเทศอังกฤษ ดังนั้น จึงอาจทำให้ผลของการไม่อนุมัติการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วย ภาพเช็คตามกฎหมายของประเทศไทยทำให้การเรียกเก็บเงินตามเช็คนั้นสิ้นสุดตามไปด้วย ฉะนั้น ผู้เขียนเห็นว่า แนวทางการปิดช่องว่างความผิดพลาดในการจ่ายเงินด้วยเหตุ ลายมือชื่อปลอมของประเทศไทยจึงน่าจะนำมาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงกฎหมาย ของประเทศไทยได้

ส่วนเมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่า ประเทศอเมริกา กำหนดให้มีเช็คฉบับแทนเพื่อใช้แทนเช็คต้นฉบับได้ ดังนั้น ในกรณีที่มีการเรียกเก็บเงิน โดยเช็คฉบับแทนก็ให้ถือเป็นการเรียกเก็บเงิน โดยเช็คต้นฉบับนั่นเองและให้รายละเอียด ต่าง ๆ ในเช็คฉบับแทนเมื่อธนาคารผู้จ่ายตรวจสอบแล้วก็ให้ถือว่าเหมือนกับเช็คต้นฉบับ กรณีนี้กฎหมายของประเทศไทยมิได้กำหนดให้มีเช็คฉบับแทนเหมือนเช่นอเมริกาจึงไม่ สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจน

ในประเด็นนี้จึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ธนาคารผู้จ่ายคงยกข้อต่อสู้ในกรณีที่ได้ชำระเงินตามเช็คที่มีลายมือชื่อปลอมดังกล่าวข้างต้นได้ยากยิ่งขึ้น เพราะเพียงแค่ภาพเช็คและข้อมูลที่ปรากฏในคอมพิวเตอร์ย่อมไม่ชัดเจนเท่ากับการตรวจสอบจากเช็คต้นฉบับ ดังนั้นหากเป็นกรณีลายมือชื่อปลอมย่อมเป็นการเพิ่มภาระแก่ธนาคารผู้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบผู้สั่งจ่ายซึ่งเป็นเจ้าของบัญชี ด้วยเหตุว่าไม่สามารถหักบัญชีจากบัญชีของลูกค้าผู้สั่งจ่ายได้

4. ปัญหาการรับฟังภาพเช็คเป็นพยานหลักฐาน

ในส่วนของการรับฟังพยานหลักฐานในกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้นจากการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คนั้น เนื่องจากหลักการรับฟังพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 ได้กำหนดให้รับฟังได้แต่เฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการรับฟังพยานเอกสารก็มีข้อยกเว้นให้รับฟังสำเนาเอกสารเป็นพยานในคดีแพ่งได้ในกรณีที่คู่ความต่างยอมรับความถูกต้องของสำเนาเอกสาร หรือกรณีหาต้นฉบับเอกสารไม่ได้ ไม่ว่าจะเพราะสูญหายหรือถูกทำลายด้วยเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุอื่นก็ให้อ้างสำเนาเอกสารนั้น ได้เมื่อศาลอนุญาต หรือกรณีเป็นเอกสารในความอารักขา หรือในความควบคุมของทางราชการ ให้อ้างสำเนาเอกสารนั้นได้ เมื่อมีการรับรองความถูกต้องของผู้บังคับบัญชาสูงสุดหรือผู้รักษาการของหน่วยงานที่อารักขาหรือควบคุมเอกสาร

ในส่วนการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็ค เมื่อธนาคารผู้เรียกเก็บนำเช็คไปสแกนภาพเข้าไปอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Document Image) และส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไปยังธนาคารผู้จ่ายแทนการยื่นเช็คในรูปเอกสารแล้ว และต่อมาหากมีการจัดพิมพ์หรือ Printout ข้อมูลออกจากเครื่องพิมพ์ ภาพเช็คที่ Printout มาจากคอมพิวเตอร์ ตามระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็ค เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ภาพเช็คที่ Printout มาจากคอมพิวเตอร์ ไม่ถือว่าเป็นต้นฉบับของตัวเช็คนั้น และหากผู้ทรงเช็คได้ให้ธนาคารผู้เรียกเก็บ เรียกเก็บเช็คโดยการสแกนภาพเช็คส่งไปยังธนาคารผู้จ่าย กรณีดังกล่าว

ถือว่าธนาคารผู้จ่ายได้รับเพียงสำเนาของเช็คต้นฉบับเท่านั้น ดังนั้น ในแง่ของการรับฟังพยานหลักฐานในกรณีที่มีปัญหาข้อโต้แย้งเกิดขึ้นจากการส่งจ่ายและเรียกเก็บเงินตามเช็คนั้น คู่กรณีไม่ว่าจะเป็น ผู้ทรง ผู้ส่งจ่าย หรือผู้จ่ายเงินตามเช็ค ก็ไม่สามารถที่จะกล่าวอ้างหยิบยกสำเนาภาพเช็ค Printout มาเป็นพยานหลักฐาน ในการพิจารณาคดีได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 กำหนดให้รับฟังเอกสารเป็นพยานหลักฐานได้แต่เฉพาะต้นฉบับเท่านั้น แต่ภาพเช็คดังกล่าวเป็นเพียงสำเนาของเช็คต้นฉบับนั่นเอง ในกรณีนี้เมื่อกฎหมายไม่ยอมรับฟังสำเนาภาพเช็คเป็นพยานหลักฐาน ก็อาจเกิดผลกระทบต่อผู้ที่ได้รับผลเสียหายจากการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คตามมา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้บัญญัติรับรองสถานะทางกฎหมายของข้อมูลที่ถูกสร้างขึ้น รับ-ส่งหรือบันทึกด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มาตรา 11 กำหนดห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมาย เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม แต่ประเด็นว่าจะรับฟังได้มากน้อยหรือไม่เพียงไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วแต่กรณี เนื่องจากในการรับฟังพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน

ดังนั้น ในกรณีการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็คที่ต้องใช้วิธีนำเช็คต้นฉบับไปสแกนเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แล้วจัดส่งไปยังธนาคารผู้จ่ายในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ภาพเช็คที่สแกนและ Printout มาจากระบบที่จัดเก็บไว้ แม้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 11 จะกำหนดให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ก็ตาม แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานด้วยภาพสแกนเช็คที่ถูก Printout ออกมาจึงมิได้เป็นต้นฉบับของตัวเช็ค แต่เป็นเพียงสำเนาของตัวเช็คต้นฉบับจึงไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้เหมือนเช่นต้นฉบับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 93 ทั้งนี้ หลักดังกล่าวถือเป็นหลัก “พยานหลักฐานที่ดีที่สุด”

เมื่อพิจารณาในส่วนของกฎหมายต่างประเทศแล้วปรากฏว่า กฎหมายของ ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ใน The Deregulation (Bill of Exchange) Order ค.ศ. 1996 เมื่อมีการส่งเช็คเพื่อเรียกเก็บเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ไปยังธนาคารผู้จ่าย ให้สำเนา ของเช็คต้นฉบับ ที่ได้มีการจัดทำขึ้นและมีการรับรองความถูกต้องโดยธนาคารผู้ทรงเช็ค หลังจากมีการยื่นเช็คเพื่อเรียกเก็บแล้ว สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้เช่นเดียวกับ ต้นฉบับของเช็คนั้น นอกจากนี้ ประเทศอังกฤษยังมีกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน ในทางแพ่งอันเกี่ยวเนื่องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ The Civil Evidence Act 1995 ที่ บัญญัติให้รับฟังบันทึกทางธุรกิจที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยระบุคำนิยามของคำว่า “เอกสาร” และ “สำเนา” ivo อย่างกว้าง ๆ ซึ่งเอื้อต่อการตีความให้ครอบคลุมถึงการรับฟัง ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน จะเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศไทยมีความ ยืดหยุ่นไปในทางที่สามารถปรับใช้สร้างความยุติธรรมให้กับคู่กรณี ได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยแล้วไม่ปรากฏว่ากฎหมายของ ประเทศไทยได้กำหนดให้ภาพสำเนาเช็คต้นฉบับ รับฟังให้มีน้ำหนักมั่นคงได้เช่นเดียวกับ ต้นฉบับของเช็ค จึงอาจทำให้การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากการสแกนและ Printout ภาพเช็คออกมาในคดีที่เกี่ยวข้องเนื่องจากระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพอาจถูกปฏิเสธ และถูกโต้แย้งมิให้รับฟังจนเกิดความเสียหายได้

ส่วนเมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่า กฎหมาย ประเทศอเมริกา The Check Truncation Act (CTA) นั้น ไม่เพียงแต่รองรับการส่งเช็ค ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียกเก็บเงินเท่านั้น แต่ได้กำหนดให้มี “เช็คฉบับแทน” ซึ่งมีฐานะทางกฎหมายเท่าเทียมกับ “เช็คต้นฉบับ” โดยเช็คฉบับแทนดังกล่าวหมายความ รวมทั้ง ภาพจากการกราดภาพเช็คต้นฉบับที่อยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และเช็คที่ได้ จัดพิมพ์ขึ้นใหม่จากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ซึ่งเช็คฉบับแทนที่ถูกจัดพิมพ์นี้อาจจะ ถูกนำไปกราดภาพให้อยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และถูกจัดพิมพ์ออกมาเป็นเอกสาร อีกก็ครั้งก็ได้ โดยกฎหมายให้ถือว่า การทำเช็คฉบับแทนครั้งสุดท้ายนี้มีผลทางกฎหมาย เท่าเทียมกับเช็คต้นฉบับที่ถูกกราดภาพในครั้งแรกอีกด้วย เมื่อพิจารณาตามกฎหมายของ ประเทศไทยแล้วมิได้กำหนดให้มีเช็คฉบับแทนเหมือนเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาจึงไม่ สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบกันได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า ในการเรียกเก็บเงิน

ตามเช็คในระบบกฎหมายไทยนั้น ไม่เหมาะสมที่จะกำหนดให้มีเช็คฉบับแทนได้ เนื่องจากอาจเกิดความยุ่งยากในการตรวจสอบถึงจำนวนเช็คฉบับแทนว่ามีอยู่จำนวนกี่ฉบับ เพราะเช็คเป็นตราสารที่สามารถเปลี่ยนมือได้ง่าย หากเช็คฉบับแทนใบใดถูกนำไปขึ้นเงินและธนาคารได้จ่ายเงินตามเช็คนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดปัญหาในการเรียกเก็บเงินตามเช็คฉบับแทนฉบับอื่น ๆ ที่อยู่ใต้มือผู้ทรงคนอื่นได้

ดังนั้น จากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นจะต้องทำการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดจากการสแกนและ Printout ภาพเช็คออกมาเพื่อให้ครอบคลุมกับพัฒนาการของการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป